

COMMISSIE ZORGVULDIG BESTUUR

CZB/V/KSO/2006/145

BETREFT: Secundair onderwijs: Betaling leerkrachten voor “leren leren”.

1. PROCEDURE

1.1 Ontvangst: 25 mei 2006

1.2 Verzoekende partij

Ouder van een leerling.

1.3. Antwoordende partij

Directie en schoolbestuur.

1.4 CZB

Een mail werd ontvangen op het secretariaat van de Commissie zorgvuldig bestuur op 25 mei 2006.

Bij brief van 1 juni 2006 en mail van 2 juni 2006 werden de betrokkenen geïnformeerd over de zittingsdag.

Bij mail van 12 juni 2006 is vanwege de school een reactie doorgestuurd.

2. STANDPUNT VRAGENDE PARTIJ

Mogen de eigen leerkrachten tegen betaling in de eigen school een cursus ‘Leren leren’ geven?

De vraagsteller herinnert zich een advies dat stelde dat eigen leerkrachten onder geen beding tegen betaling cursussen mogen inrichten die met de onderwijsopdracht van de school te maken hebben, hetzij in verband met leervakken of de (vakoverschrijdende) eindtermen.

De directeur van de secundaire school verantwoordt de gevraagde 70 euro voor de cursus 'Leren Leren' als volgt: vergoeding voor het cursusmateriaal, een attentie voor de leerlingen op het einde van de cursus (15 euro - dus leerlingen betalen hun eigen cadeautje) én een vergoeding voor de leerkrachten ('de werkbelasting van de leerkrachten is toch al bijzonder hoog').

Dus de cruciale vraag blijft: mogen eigen leerkrachten tegen betaling in de eigen school een cursus 'leren leren' aanbieden?

3. STANDPUNT ANTWOORDENDE PARTIJ

Het aanbod Eerste Hulp Bij Studeren is een extra-aanbod. Leren leren komt reeds uitgebreid en vakoverschrijdend aan bod in de eerste graad. We merken echter dat een aantal leerlingen extra ondersteuning nodig hebben. Het aanbod wordt georganiseerd met de goedkeuring en steun van de ouderraad en schoolraad en wordt door beiden als bijzonder positief ervaren.

Het bedrag van €70,- wordt gebruikt voor de vergoeding van het cursusmateriaal en een attentie voor de leerlingen op het einde van de cursus (± €15,-/leerling) en voor de vergoeding van de leerkrachten (resterend bedrag).

Toen het aanbod vroeger door externen werd gerealiseerd, was dit minder doeltreffend en beduidend duurder (€120,-)

De school stelt dat ze niet van de betrokken collega's mag verwachten dat ze 8 woensdagnamiddagen op vrijwillige basis presteren. De werkbelasting van de leerkrachten is reeds bijzonder hoog en deze bijkomende taken van hen verwachten zonder een incentive is niet verantwoord.

De school betreurt dat door het wegvallen van de bijdrage er weinig ruimte wordt gelaten: het perspectief is dat de cursus vanaf volgend schooljaar niet meer zullen kunnen inrichten en in de plaats de leerlingen zullen informeren over mogelijke organisaties waar een soortgelijke cursus kan gevolgd worden. Natuurlijk gaat de eerder vermelde meerwaarde dan verloren, zal de kostprijs voor de leerlingen toenemen en zal het aanbod niet meer in de school gerealiseerd worden.

De filosofie van de school is steeds (en dus ook voor dit aanbod) dat indien ouders betalingsproblemen hebben, er dan samen met hen gezocht wordt naar een gepaste oplossing.

4. ZITTING COMMISSIE

4.1 Datum en uur

12 juni 2006, 14u.

4.2 Kamer

Kamer bevoegd voor secundair onderwijs, deeltijds kunstonderwijs, volwassenenonderwijs, centra voor leerlingenbegeleiding

4.3 Commissieleden

De Commissie is overeenkomstig artikel V. 22 van het Onderwijsdecreet XIII en artikel 1 tot en met en artikel 3 van het ministerieel besluit van 27.09.2002 betreffende de Commissie zorgvuldig bestuur als volgt geldig samengesteld:

De heer Ernest Duys, voorzitter.

Walter Cools, Paul De Winne, Raf Verstegen, Jean Dujardin.

4.4 Aanwezige betrokkenen, getuigen, deskundigen, raadslieden

Geen.

5. ADVIES VAN DE COMMISSIE

5.1 Regelgeving

* Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele rechten van 19 december 1966. Artikel 13. De Lid-Staten maken het middelbaar onderwijs door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs, voor ieder beschikbaar en algemeen toegankelijk.

* Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989. Artikel 28 bepaalt dat de Lid-Staten het recht erkennen van het kind op onderwijs en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, ervoor zorgen de ontwikkeling van het secundair onderwijs aan te moedigen voor ieder kind, beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk.

* Grondwet. Artikel 24 bepaalt dat de toegang tot het onderwijs kosteloos is tot het einde van de leerplicht (basis- en secundair onderwijs).

* 13 juli 2001 - Decreet betreffende het onderwijs-XIII-Mozaïek

Art.V.13 In het door de Gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd voltijds secundair onderwijs en deeltijds beroepssecundair onderwijs kan geen direct of indirect inschrijvingsgeld worden gevraagd.

Na overleg binnen de participatieraad of de schoolraad bepalen schoolbesturen de lijst van bijdragen die aan de ouders of aan de meerderjarige leerlingen kunnen worden gevraagd, evenals de afwijkingen die op deze bijdrageregeling worden toegekend. Deze regeling wordt schriftelijk aan de ouders of aan de meerderjarige leerlingen meegedeeld.

* Omzendbrief SO 78 van 27 november 2001 betreffende het zorgvuldig bestuur in het secundair onderwijs.

5.2 Stemming

De Commissie heeft na beraadslaging en met eenparigheid van stemmen de volgende conclusies opgesteld inzake bevoegdheid en advies.

5.3 Bevoegdheid

De Commissie is van oordeel dat zij bevoegd is rekening houdende met de aangehaalde feiten en de geldende regelgeving.

5.4 Advies

Internationale verdragen, de grondwet en de regelgeving secundair onderwijs voorzien dat er in het door de Gemeenschap gefinancierde of gesubsidieerde secundair onderwijs geen direct of indirect inschrijvingsgeld kan worden gevraagd. Er kan een bijdrage gevraagd worden aan de ouders, mits de regeling gevolgd wordt inzake overleg en informatie.

In zijn arrest 28/92 van 2 april 1992 heeft het Arbitragehof de tweedeling binnen het leerplichtonderwijs aanvaard: enerzijds kosteloze toegang voor het leerplichtonderwijs waarbij rechtstreekse of onrechtstreekse schoolgelden geen beperking mogen vormen en anderzijds het vragen van een bijdrage voor didactisch materiaal en voor bepaalde activiteiten, zonder dat deze de kosten van noodzakelijke en geleverde goederen of prestaties mag overschrijden.

De conclusie is dat er in het secundair onderwijs geen absolute kosteloosheid bestaat, wel kosteloze toegang. Voor onderwijsactiviteiten mogen aan ouders en meerderjarige leerlingen bepaalde kosten worden doorgerekend. Het is evident dat het om effectieve, aantoonbare en verantwoorde kosten van goederen en diensten moet gaan die in evenwichtige verhouding staan tot de eigenheid en de doelgroep van het secundair onderwijs.

Eindtermen zijn schoolgebonden

De Commissie zorgvuldig bestuur wil in eerste instantie het systeem van de eindtermen in het Vlaams onderwijsbestel aanhalen. De eindtermen zijn minimumdoelen die de overheid noodzakelijk en bereikbaar acht voor een bepaalde groep leerlingen. De regelgeving inzake eindtermen houdt in dat ze worden bereikt door de school op groepsniveau. De leergebied - of vakoverschrijdende eindtermen maken deel uit van de basisvorming, die de school bij haar leerlingen moet realiseren. De eerste verantwoordelijke daarvoor zijn de school en het schoolteam. De scholen dienen inspanningen te leveren zodat met het schoolgebonden aanbod zoveel mogelijk leerlingen de doelstellingen halen, rekening houdende met het startniveau van de leerling en de context van de school. Het aldus geplande onderwijs- en opvoedingsaanbod wordt gerealiseerd met de reglementair voorziene schoolgebonden personeelsbezetting.

De Commissie zorgvuldig bestuur wijst op de vakoverschrijdende eindterm "leren leren" als een doelstelling voor de scholen in het secundair onderwijs. De vakoverschrijdende eindtermen "leren leren" moeten nagestreefd worden in elk leergebied of vak. Dit wil zeggen dat de inhouden van de vakken en de leergebieden een middel zijn om de eindtermen "leren leren" te concretiseren en te operationaliseren en precies daarom zijn ze vakoverschrijdend en dus vrij algemeen geformuleerd. Vervolgens worden ze via zoveel mogelijk vakken nagestreefd, wat dus een schoolgebonden aanpak vergt.

Voor een eindtermen "leren leren", zoals bijvoorbeeld : "de leerlingen kunnen diverse informatiebronnen en -kanalen kritisch kiezen en raadplegen met het oog op te bereiken doelen", heeft het weinig zin dit buiten de voor iedereen toegankelijke lessen aan de leerlingen bij te brengen. Dit moet gebeuren door de leerkrachten die de leerlingen binnen hun vak op dit gebied vormen en volgen. Als er één opdracht is die zeer schooltypisch is, dan is dat het wel "leren leren". Het is dus de opdracht van de school om op het gebied van leren de leerlingen kennis en kunde bij te brengen inzake uitvoering, planning, leerhouding en studiekeuze. Deze opdracht

voor de school kan niet overgelaten worden aan niet-schoolgebonden personeel of buiten de lesuren vrijwillig georganiseerd worden.

Verder is er de decretale onderwijsregelgeving inzake het maximaal aantal lesuren per week dat is vastgelegd per onderwijsvorm. Vrijwel alle scholen richten dit maximale aantal lesuren in. Bijgevolg gaat een school over het wettelijke maximum aantal lesuren indien zij de leerlingen de woensdagnamiddag of extra uren in de avond “leren leren” laten volgen. Indien de school de leerlingen vrij laten deze lessen al dan niet te volgen dan gaat dat in tegen de inspanningsverplichting die de school heeft ten aanzien van alle leerlingen én het gelijkheidsbeginsel.

Ook de onderwijsinspectie voor het secundair onderwijs is van oordeel dat alle eindtermen (basisvorming, specifieke vorming en vakoverstijgende eindtermen) binnen de voor iedereen toegankelijke lestijden of reguliere schoolactiviteiten moeten gerealiseerd worden. Dit geldt ook voor de eindtermen rond “leren leren”. Indien de school lessen “leren leren”, lessen Frans, e.a. tegen betaling aanbiedt buiten de voor iedereen toegankelijke lessen, kan dat volgens de onderwijsinspectie niet verplicht worden. De onderwijsinspectie gaat er dan vanuit dat niet is voldoen aan de verplichting inzake de realisatie van de eindtermen. Het kan dan ook niet worden meegenomen bij de attestering van de leerlingen.

Aanvullende ondersteuning

De school kan evenwel autonoom afwegen om aanvullend aan haar opdracht inzake eindtermen niet schoolgebonden ondersteuning door externen toe te laten in het leer- en opvoedingsproces. Het is duidelijk dat voor dit aanbod een bijdrage mag gevraagd worden aan de ouders. Het is wenselijk dat de algemene principes inzake de afweging (schoolgebonden, niet schoolgebonden) worden voorgelegd aan de participatieorganen en terug te vinden zijn in het schoolreglement.

Bij de afweging kunnen de niet schoolverbonden hulpverleners nooit een hoofdrol spelen. Het onderwijs beschikt over een groeiende expertise terzake (o.a. zorgbegeleiding) ondersteund door het CLB. Verder is er de gelijke behandeling van de leerlingen. De Commissie zorgvuldig bestuur wijst er op dat vooraleer een vorm van niet schoolgebonden begeleiding kan worden ingeschakeld, de school zorgvuldig moet nagaan of de beoogde remediëring ook niet kan worden bereikt met een schoolgebonden draagvlak. Het is een opdracht van het onderwijs om het draagvlak voldoende ruim te houden.

Als in tweede orde een school niet kosteloos en niet-schoolgebonden leren als aanvulling toelaat in de school dan dient vooraf duidelijk het onderscheid gemaakt te worden met het schoolgebonden aanbod. Een school dient duidelijk te zijn in haar informatie omtrent het aanbod. De directie dient de ouders vooraf duidelijk te informeren dat een kost hen te laste valt. Het is wenselijk dat het schoolbestuur het schoolbeleid inzake een aanvullend niet kosteloos aanbod aan “leren leren” duidelijk met de ouders communiceert, o.a. via het schoolreglement.

Aanvullende invulling door onderwijspersoneel

De Commissie zorgvuldig bestuur heeft vragen bij het verschuiven van een zo belangrijke opdracht als “leren leren” van een gecontroleerde en gesubsidieerde schoolcontext naar een buitenschools aanbod door het onderwijspersoneel. Het onderwijspersoneel stelt zich dan op als een soort niet schoolgebonden ondersteuning. In eerste fase kan dit gaan om een aanvulling van het schoolgebonden aanbod. De belangrijke bedragen die worden toegekend (70 euro per leerling voor 4 namiddagen) aan het onderwijspersoneel kunnen aanleiding geven om op termijn het schoolgebonden aanbod te versralen of af te zwakken. Hierdoor is nog meer niet-schoolgebonden leren en opvoeden nodig waardoor de kostprijs van het onderwijs systematisch wordt verhoogd. Deze evolutie is strijdig met de internationale verplichtingen en het onderwijsbeleid dat verplicht tot een stabilisatie en vermindering van de kosten van het onderwijs in het secundair onderwijs.

In deze context kan de Commissie zorgvuldig bestuur niet aanvaarden dat het schoolgebonden onderwijspersoneel, dat bezoldigd wordt door het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, deels of volledig verzaakt, aan de school opgelegde decretaal opgelegde eindtermen, binnen de voor iedereen toegankelijke lestijden. Dit om vervolgens buiten de voor iedereen toegankelijke lestijden tegen een afzonderlijk inkomen, zonder al te veel onkosten, onderwijs en opvoeding te verzorgen die volgens de decretale regelgeving inzake eindtermen een schoolopdracht is.

Brussel, 12 juni 2006

Willy Van Belleghem
Secretaris

Ernest Duys
Voorzitter